

cument de constituire și rezultă nemijlocit din acestea;

c) în statut, în regulament sau într-un alt document de constituire este indicată interdicția privind distribuirea mijloacelor cu destinație specială, a altor mijloace și venituri rezultate din activitatea statutară sau a proprietății între fondatori și membri ai organizației sau între angajații ei, inclusiv în procesul reorganizării și lichidării organizației necomerciale;

d) mijloacele cu destinație specială, alte mijloace și venituri rezultate din activitatea statutară, proprietatea organizației sînt utilizate în scopurile prevăzute de statut, de regulament sau de alt document de constituire;

e) nu folosesc mijloacele cu destinație specială, alte mijloace și venituri rezultate din activitatea statutară sau proprietatea în interesul unui fondator sau membru al organizației ori în interesul unui angajat, cu excepția plăților salariale îndreptate în favoarea acestuia;

f) nu susțin partidele politice, blocurile electorale sau candidații la funcții în cadrul autorităților publice și nu folosesc mijloacele cu destinație specială, alte mijloace și venituri rezultate din activitatea statutară sau din proprietate pentru finanțarea acestora. *A se vedea:* art. 52 alin. 2 al Titlului II al Codului Fiscal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1163- din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. ediție specială.*

9. Scrisoarea Nr. 26-08/3-15-52/634 din 03 februarie 2012 “ Referitor la impozitul pe bunurile imobiliare și impozitul funciar”// http://www.fisc.md/Impozitul_pe_bunurile_imobiliare.aspx

10. Cerneavschii P. *Impozitele și dreptul fiscal*. Chișinău, 2001, art. 6.

11. Codul fiscal al Republicii Moldova, nr. 1163 din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. ediție specială.*

Lilia Gulca,
doctor în drept, conferențiar universitar interimar Universitatea de Studii Europene din Moldova,
+(373)69287111, gulcalilia@gmail.com

Gulca Lilia, Doctor of Law,
Associate Professor University of European Studies of Moldova,
(373) 69287111,
gulcalilia@gmail.com

CZU 347.91/95

MODALITĂȚILE DE INVOCARE A NULITĂȚII - ASPECTE COMPARATIVE ÎNTRE LEGISLAȚIA PROCESUAL CIVILĂ A REPUBLICII MOLDOVA ȘI CEA A ROMÂNIEI

Adelina BĂCU,

doctor în drept, conferențiar universitar

REZUMAT

Nulitatea produce efecte juridice grave pentru titularul dreptului subiectiv în planul raporturilor juridice, întrucât, odată invocată și aplicată, conduce la însăși invalidarea actului procesual civil, acesta nemaexistând în beneficiul autorului său și, pe cale de consecință, nemaiputând fi ocrotit pe calea acțiunii în justiție sau, după caz, a apărării de fond un anumit drept procesual. Prin urmare, importanța cunoașterii acestei instituții juridice este de necontestat, motiv pentru care prezenta cercetare a încercat o aprofundare gradată a subiectului invocării nulității prin prisma legislației procesuale din RM și România.

Cuvinte-cheie: nulitatea absolută, nulitatea relativă, ordinea de invocare a nulității, condițiile în care se invocă nulitatea, soluționarea excepției de nulitate, acoperirea sau confirmarea nulității

HOW TO INVOKE NULLITY – COMPARATIVE ASPECTS BETWEEN THE CIVIL PROCEDURAL LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND OF ROMANIA

Adelina BĂCU,

doctor of laws, associate professor

SUMMARY

The nullity produces serious legal effects for the holder of the subjective right as to legal relations, so that once invoked and applied, it leads namely to invalidation of the civil procedural act, thus it is not existing anymore for the benefit of its author and, as a consequence, it cannot be protected anymore through a legal action or, as the case may be, through defense on merits of a certain procedural right. Therefore, the importance of acknowledging this legal institution is uncontested, reason for which this research tried to gradually deepen the subject of invoking nullity based on the procedural law of the Republic of Moldova and Romania.

Keywords: absolute nullity, relative nullity, order to invoke nullity, conditions when nullity is invoked, settlement of nullity exception, nullity confirmation or coverage

Introducere. Regula generală în sistemul nostru de drept este că nulitatea nu intervine în drept deplin, pentru desființarea actelor de procedură fiind necesară pronunțarea unei hotărâri judecătorești. Deci, nulitatea actului de procedură se declară ca atare de instanță.

Mijloacele de invocare a nulității sunt diferite, în funcție de momentul la care se invocă nulitatea în timpul procesului și de caracterul normei încălcate. Aceste mijloace sunt ex-

cepția, apelul, recursul, revizuirea și contestația la executare.

Dacă procesul este în curs, indiferent de faza în care se află, nulitatea se invocă pe cale de excepție sau obiecție procesuală, cel din urmă termen fiind mai uzual în practica judiciară din Republica Moldova, deși termenul de excepție, de asemenea este consacrat, însă doar în Codul civil. Excepția procesuală este un mijloc tehnic prin care se invocă încălcări ale normelor de

drept procesual, poate îmbrăca diferite forme, după cum are ca obiect necompetența sau altă iregularitate procedurală. Deci, nulitatea se poate invoca pe calea excepției de necompetență, a excepției lipsei procedurii de citare, a excepției incompatibilității judecătorului [8, p.381].

În mod normal, excepția se soluționează de instanța în fața căreia a apărut neregularitatea procedurală, conform principiului *iudex actionis*, *iudex est exceptionis* (judecătorul acțiunii este și judecătorul excepției). [1, p.477]

Având în vedere prevederile sumare din legislația RM, dar și noua reglementare procesuală din România, vom analiza pe rând toate cazurile prevăzute de invocare a celor mai importante categorii de nulități.

Materiale și metode aplicate. La elaborarea prezentei lucrări a fost studiat și utilizat cadrul normativ național, dar și cel românesc, precum și lucrări ale doctrinei în care sunt reflectate particularitățile procedurii de invocare a nulității în procesul civil.

În cadrul cercetării, au fost aplicate următoarele metode de cercetare științifică: analiza comparativă, analiza logică, sinteza și deducția.

Rezultate și discuții. Invocarea, ca primă operațiune din procedura aplicabilă acestei sancțiuni, poate fi făcută de către anumite subiecte până la îndeplinirea anumitor termene sau până la o anumită etapă procesuală și prin anumite mijloace procesuale. Totul depinde de momentul invocării nulității și de natura normelor prin încălcarea sau neobservarea cărora se justifică invocarea nulității, adică de natura nulității: dacă aceasta este absolută sau este relativă.

Invocarea nulității absolute

Nulitatea absolută poate fi invocată de orice parte din proces, de judecător sau, după caz, de procuror, ori de autoritățile publice, organizațiile, persoanele fizice ce adresează în judecată acțiune (cerere) în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane, la cererea acestora, sau în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unui număr nelimitat de persoane fizice, în orice stare a judecății

cauzei, dacă legea nu prevede altfel. Legiuitorul moldav consacră această regulă în mod expres, în art.10 al.2 din Codul de procedură civilă(CPC) care prevede că, efectuarea necorespunzătoare a actelor de procedură va fi invocată, în fiecare caz de comitere a încălcării legii, de către judecător sau de participantul care are interes să o invoce. [3] În legislația română, regula își găsește consacrarea în art. 178 alin. (1) din Noul Cod de procedură civilă(NCPC). [4]

Un caz în care legea română prevede altfel este necompetența materială și teritorială de ordine publică, care trebuie invocată la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe, potrivit art. 130 alin. (2) NCPC. În legislația moldovenească nu vom regăsi o asemenea reglementare, încălcarea normelor de competență putând fi invocată pe tot parcursul dezbaterilor judiciare, fapt care rezultă și din art.43 lit.b) CPC care prevede că strămutarea pricinii poate avea loc **dacă pe parcursul judecării**, s-a constatat că pricina a fost reținută spre judecare cu încălcarea normelor de competență jurisdicțională.

Din interpretarea *per a contrario* a art.10 al.2 CPC al RM și a art. 178 alin. (2) NCPC rezultă că nulitatea absolută poate fi invocată și de partea care a săvârșit neregularitatea, iar din cea a art. 178 alin. (4) NCPC că nulitatea absolută nu poate fi acoperită prin confirmare.

Nulitatea absolută poate să fie invocată atât prin cerere scrisă, cât și verbal, în ședința de judecată, dacă legea nu prevede altfel.

În legătură cu prevederea potrivit căreia invocarea nulității absolute se poate face „în orice stare a judecării cauzei”, s-au făcut următoarele distincții: [5, p.800]

- în primă instanță, nulitatea absolută a actului de procedură poate fi invocată oricând, până la momentul închiderii dezbaterilor în fond, dacă legea nu dispune altfel;

- în apel, nulitatea absolută poate fi susținută, chiar dacă nu a fost invocată în fața primei instanțe, dacă legea nu dispune altfel, iar hotărârea de primă instanță este susceptibilă de apel; invocarea se face prin cererea

de apel, dacă legea nu prevede altfel; având în vedere dispozițiile art.373 al.4 CPC al RM, instanța de apel nu este legată de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, ci este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei) și a art. 479 alin. (1) teza a II-a NCPC, instanța de apel poate invoca și din oficiu nulitatea absolută;

- în recurs, nulitatea absolută poate fi invocată de către parte sub forma unui motiv de casare în recurs, prin cererea de recurs, dacă legea nu prevede altfel, iar hotărârea este susceptibilă de recurs; motivele de casare care sunt de ordine publică pot fi ridicate și din oficiu de către instanță, la etapa soluționării cauzei în cadrul Colegiului lărgit al CSJ când se verifică legalitatea hotărârii contestate (art.442 CPC), după legislația RM sau în ședința publică (conform art. 489 alin. (3) NCPC);

- dacă în apel s-a invocat în termen nulitatea absolută a actului de procedură efectuat în primă instanță, motiv care a fost respins de instanța de apel sau cu privire la care aceasta a omis să se pronunțe, în recurs partea este în drept să invoce nulitatea absolută, în măsura în care se include în vreunul dintre motivele de casare legală. În legislația română se au în vedere dispozițiile art. 488 alin. (2) NCPC, potrivit cărora motivele de casare nu pot fi primite decât dacă ele nu au putut fi invocate pe calea apelului sau în cursul judecării apelului ori, deși au fost invocate în termen, au fost respinse sau instanța a omis să se pronunțe asupra lor;

- dacă în apel nu s-a invocat nulitatea absolută a actului de procedură efectuat în primă instanță, iar această cale de atac a fost respinsă ca nefondată, în recurs partea nu mai este în drept, de principiu, să invoce nulitatea absolută (potrivit art. 488 alin. (2) NCPC). În legislația moldovenească nu există o asemenea prevedere, fapt care ni se pare a fi firesc din moment ce se aplică regula că nulitatea absolută poate fi invocată în orice fază a procesului, or dacă partea a aflat despre cauza nulității după examinarea apelului, de ce nu ar putea invoca această nulitate în instanța de recurs?

Într-o opinie exprimată în doctrina română [10, p.438] s-a reținut că interpretarea coroborată a art. 488 alin. (2) și art. 247 alin. (1) NCPC conduce la concluzia că excepția nulității absolute poate să fie invocată direct în recurs numai dacă vizează o neregularitate procedurală săvârșită în apel, iar pentru soluționarea excepției este suficient să se administreze înscrisuri noi, nu și alte dovezi. Astfel, nulitatea absolută din primă instanță nu poate fi invocată direct în recurs, atât ca motiv de recurs, cât și ca excepție, decât dacă, în funcție de datele concrete ale cauzei, nu a putut fi invocată pe calea apelului sau în cursul judecării apelului. În cazul în care problema nulității din primă instanță a fost dedusă judecării în apel, fie prin motivele de apel, fie prin intermediul excepției, iar instanța de apel a respins-o sau a omis să se pronunțe asupra ei, partea nemulțumită poate formula critici sub acest aspect numai prin motivele de recurs, nu și prin excepție ridicată în recurs. Aceasta, deoarece o anumită excepție procesuală poate să fie folosită pentru invocarea unei anumite neregularități procedurale o singură dată în cursul unui proces. Critici împotriva soluției date excepției procesuale sau împotriva omisiunii soluționării excepției pot să fie făcute numai prin exercitarea căilor de atac, nu și prin invocarea din nou, în calea de atac, a aceleiași excepții, chiar dacă este una absolută.

Invocarea nulității relative

Potrivit art. 178 alin. (2)-(4) NCPC, nulitatea relativă poate fi invocată numai de partea interesată și numai dacă neregularitatea nu a fost cauzată prin propria faptă. Dacă legea nu prevede altfel, nulitatea relativă trebuie invocată: a) pentru neregularitățile săvârșite până la începerea judecării, prin întâmpinare sau, dacă întâmpinarea nu este obligatorie, la primul termen de judecată; b) pentru neregularitățile săvârșite în cursul judecării, la termenul la care s-a săvârșit neregularitatea sau, dacă partea nu este prezentă, la termenul de judecată imediat următor și înainte de a pune concluzii pe fond. Partea interesată poate renunța, expres sau tacit, la dreptul de a invoca nulitatea relativă. [5, p.801] Dacă este să facem o paralelă cu legislația

RM vom face trimitere la art.52 al.2 CPC, care prevede că propunerea de recuzare a judecătorului trebuie să fie motivată și prezentată **până la începerea dezbaterii pricinii în fond**. Respectiv în acest caz este vorba despre sancțiunea nulității relative a actelor îndeplinite de către un judecător care nu este în drept să participe la judecarea cauzei și această sancțiune, ca o consecință a recuzării presupune că însăși recuzarea să fie invocată până la un anumit moment procesual.

Din cele menționate mai sus, rezultă condițiile în care se pot invoca cazurile de nulitate relativă:

1) partea care invocă nulitatea relativă are un interes;

Ca excepții de la regulă potrivit căreia nulitatea relativă poate fi invocată numai de partea interesată, s-au menționat în doctrina română următoarele cazuri: [7, p.180]

- nulitatea relativă care intervine pentru nelegala îndeplinire a procedurii de citare poate fi invocată din oficiu în temeiul dispozițiilor art. 153 alin. (2) NCPC, care prevăd că instanța va amâna judecarea și va dispune să se facă citarea ori de câte ori constată că partea care lipsește nu a fost citată cu respectarea cerințelor prevăzute de lege, sub sancțiunea nulității; un alt argument invocat ar fi că citarea părților constituie premisa asigurării principiului contradictorialității în procesul civil, astfel încât dispozițiile citate ar avea caracter de ordine publică și, ca atare, ar justifica invocarea nulității de către instanța din oficiu;

- nulitatea relativă a actului de procedură efectuat de către o persoană fără capacitate procesuală de exercițiu poate fi invocată și de către instanță, în orice stare a procesului. Acest din urmă caz este valabil și pentru legislația procesuală a RM.

În sens contrar, s-a subliniat [10, p.421] că nulitatea relativă poate să fie invocată, indiferent de mijlocul procedural folosit, numai de către partea ale cărei interese sunt ocrotite prin norma încălcată.

Astfel, în practica anterioară noului Cod de procedură românesc, s-a stabilit că instanța de apel, invocând din oficiu citarea nelegală a părții pentru termenul de dezbateri a cauzei în fața primei instanțe, cu toate

că pârâta nu declarase apel, și dispunând desființarea sentinței pe acest temei, a pronunțat o decizie nelegală, deoarece neregularitatea actului de procedură putea fi invocată numai de către pârâtă, în condițiile art. 108 alin. (3) CPC. [10, p.421]

De asemenea, efectuarea raportului de expertiză fără citarea părților prin carte poștală recomandată, cu dovadă de primire -, reprezintă o neregularitate procedurală ce poate fi invocată de partea interesată, pe calea excepției de nulitate a actului. Însă, neconvocarea părților la realizarea expertizei este o omisiune sancționată cu nulitatea relativă, întrucât textul de lege menționat are caracter dispozitiv, fiind edictat în favoarea aceluia al cărui drept a fost încălcat, astfel că nulitatea expertizei trebuie pusă în discuție la primul termen care a urmat depunerii raportului. Trebuie să menționăm, că referitor la acest aspect, legiuitorul din RM păstrează tăcerea, stipulând în art.150 CPC că, „după desemnarea expertului, instanța judecătorească convoacă o ședință cu participarea părților, în cadrul căreia se stabilește legătura dintre expert și părți, etapa la care părțile pot fi admise să participe la investigațiile expertului, se aduce la cunoștință părților obiectul expertizei judiciare și întrebările la care expertul urmează să ofere răspunsuri și li se explică faptul că au dreptul de a face observații cu privire la aceste întrebări și de a cere modificarea sau completarea lor.” [3] Însă nerespectarea prevederilor acestei norme nu este urmată de nici o sancțiune. Or, în acest caz nu putem decât să mizăm pe aplicarea normelor generale referitoare la necesitatea amânării ședinței de judecată, dacă partea nu a fost legal citată sau nu s-a prezentat din motive întemeiate.

2) Neregularitatea nu a fost cauzată prin propria faptă a părții care o invocă; prevederea este o aplicație a principiului *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*;

3) Invocarea se face în termenul și prin actul de procedură stabilite de lege. Astfel:

a) pentru neregularitățile săvârșite până la începerea judecării, prin referință (întâmpinare - în sistemul românesc) sau, dacă întâmpinarea

nu este obligatorie, la primul termen de judecată;

Sintagma „începerea judecării” are în vedere primul termen la care părțile sunt legal citate; „începerea judecării” are loc fie odată cu începerea cercetării procesului - partea pregătitoare a ședinței de judecată, fie odată cu începerea dezbaterilor. În aceste condiții, s-a apreciat de către doctrinarii română [9, p.436] că, de vreme ce judecata începe doar în momentul în care ambele părți sunt legal citate, iar art. 178 alin. (3) lit. a) NCPC vizează neregularitățile săvârșite înainte de începerea judecării, rezultă că, atâta vreme cât numai partea interesată să invoce nulitatea este legal citată, ea nu poate să fie sancționată cu decăderea pentru că a așteptat ca și cealaltă parte să fie legal citată și abia ulterior a invocat nulitatea;

b) pentru neregularitățile săvârșite în cursul judecării, la termenul la care s-a săvârșit neregularitatea sau, dacă partea nu este prezentă, la termenul de judecată imediat următor și înainte de a pune concluzii pe fond.

Întrucât textul de lege nu distinge, s-a apreciat [9, p.436] că partea care lipsește la termenul la care este săvârșită neregularitatea procedurală poate invoca nulitatea la termenul de judecată imediat următor, indiferent dacă pentru termenul la care s-a produs încălcarea procedurală a fost sau nu legal citată. În schimb, dacă partea lipsă era legal citată sau avea termen în cunoștință, nu mai trebuie să fie citată ulterior, astfel încât, dacă la termenul imediat următor nu invocă nulitatea va fi decăzută din drept; dacă partea lipsă nu fusese legal citată, termenul „imediat următor” la care trebuie să invoce nulitatea este acela la care va fi legal citată, iar nu neapărat primul termen de după comiterea neregularității procedurale respective.

Într-o altă opinie, [6, p.261] s-a considerat că prevederea „la termenul de judecată imediat următor și înainte de a pune concluzii pe fond” se referă la situația în care la termenul de judecată imediat următor celui la care a fost săvârșită neregularitatea, când partea vătămată nu a fost de față, se acordă cuvântul

și asupra fondului dreptului dedus judecării, astfel încât, dacă la termenul de judecată imediat următor se acordă cuvântul asupra fondului cauzei, este necesar ca partea vătămată să invoce nulitatea înainte de acest moment.

Sintagma „concluzii în fond” trebuie înțeleasă, menționează același autor, [6, p.261] ca privind „concluziile finale”, iar nu „concluziile asupra fondului” procesului. Drept urmare, și dacă procesul este finalizat în temeiul unei excepții procesuale, textul este aplicabil.

Neinvocarea nulității în termenul prevăzut duce la acoperirea acesteia și decăderea părții din acest drept, ceea ce înseamnă că nulitatea relativă nu poate fi invocată direct în căile de atac. Dacă însă cauza nulității a intervenit la ultimul termen de judecată, iar partea, nelegal citată, nu a fost prezentă la dezbateri, nulitatea relativă va putea fi invocată direct în apel sau recurs, dacă hotărârea nu este susceptibilă de apel, dar numai ca motiv de apel/de recurs, și nu prin intermediul excepției procesuale. [5, p.802] Situația în cauză se regăsește și în legislația RM. De exemplu, art.58 al.2 din CPC prevede: „Actele de procedură efectuate de minorii cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani sunt lovite de nulitate relativă. Reprezentantul legal al minorului poate încuviința toate aceste acte sau numai o parte dintre ele. Instanța judecătorească va acorda un termen pentru încuviințarea actelor. Dacă actele nu sunt încuviințate în termenul stabilit, se va dispune anularea acestora.” [3]

4) Partea interesată să nu fi renunțat, expres sau tacit, la dreptul de a invoca nulitatea relativă.

Renunțarea expresă se realizează prin declarația părții interesate în acest sens, declarație consemnată în încheierea de ședință. Se poate reține renunțarea tacită din împrejurări care relevă intenția neîndoielnică a părții de acoperire a nulității; are această semnificație situația în care partea interesată invocă efectele actului de procedură lovit de nulitate relativă.

Renunțarea părții se poate face numai în termenul în care ar putea să și invoce nulitatea relativă, într-

cât, în caz contrar, intervine decăderea.

Renunțarea părții la dreptul de a invoca nulitatea relativă nu este consacrată de legislația moldovenească.

Existența mai multor cauze de nulitate

În legislația română este instituită o dispoziție nouă, prin art. 178 alin. (5) NCPC, care prevede că toate cauzele de nulitate a actelor de procedură deja efectuate trebuie invocate deodată, sub sancțiunea decăderii părții din dreptul de a le mai invoca. [4]

În legătură cu interpretarea dată acestui text de lege, doctrina a apreciat [2.36, p.441] că se are în vedere situația în care în privința unui act de procedură sunt incidente mai multe cauze de nulitate relativă, dar nu de nulitate absolută, în condițiile în care nulitatea absolută poate fi invocată oricând, potrivit art. 178 alin. (1) NCPC.

Partea care nu respectă această obligație, chiar dacă ar mai fi în termen potrivit art. 178 alin. (3) NCPC, nu mai poate invoca alte cauze de nulitate relativă oral sau printr-o altă cerere scrisă.

Excepția nulității este o excepție de procedură, atunci când este invocată în legătură cu aspecte privind procedura de judecată (cum ar fi nulitatea cererii de chemare în judecată, nulitatea întâmpinării), respectiv excepția de fond, dacă vizează, de exemplu, capacitatea procesuală de exercițiu/calitatea procesuală.

De asemenea, poate fi dilatorie (de pildă, lipsa procedurii de citare) sau peremptorie (de exemplu, nulitatea cererii de chemare în judecată pentru lipsa numelui părților). Sunt și excepții care încep ca având caracter dilatoriu: excepția lipsei capacității procesuale de exercițiu, excepția lipsei dovezii calității de reprezentant și excepția nulității cererii de chemare în judecată pentru lipsa semnăturii, dacă reclamantul nu este prezent la termenul la care se invocă, deoarece în aceste cazuri cererea nu este anulată automat, ci se acordă un termen pentru împlinirea lipsurilor. [8, p.216]

Soluționarea excepției nulității actelor de procedură

Actul de procedură prin care instanța se pronunță asupra excepției este, după caz, încheiere sau hotărâre, ori poate fi și decizie, în funcție de etapa procesuală în care se află judecata.

În cazul respingerii excepției, instanța pronunță o încheiere de ședință, care poate fi atacată numai odată cu fondul, cu excepția situației când legea dispune atacarea separată.

Dacă admite excepția, pronunță:

- o încheiere de ședință fără a se retrage în camera de deliberare, atunci când instanța nu se dezinvestește de judecarea pricinii (de exemplu, admite excepția privind nelegalitatea citare a părții);

- o decizie, dacă instanța de apel casează hotărârea primei instanțe (de exemplu, hotărârea se anulează, deoarece a fost pronunțată de o instanță care nu era competentă să examineze cazul).

Îndreptarea neregularităților actului de procedură. Acoperirea nulității

Potrivit art. 177 NCPC al României, ori de câte ori este posibilă înlăturarea vătămării fără anularea actului, judecătorul va dispune îndreptarea neregularităților actului de procedură. Cu toate acestea, nulitatea nu poate fi acoperită, dacă a intervenit decăderea ori o altă sancțiune procedurală sau dacă se produce ori subzistă o vătămare. Actul de procedură nu va fi anulat, dacă până la momentul pronunțării asupra excepției de nulitate a dispărut cauza acesteia.

Textul legal, cu caracter de nouitate, este aplicabil indiferent de felul nulității - absolută sau relativă - și prevede condițiile în care nulitatea condiționată a actului de procedură poate fi acoperită. *Per a contrario*, nu poate fi îndreptată neregularitatea în cazul nulităților necondiționate prevăzute de art. 176 NCPC. [2, p.39]

Rațiunea acestor prevederi legale se manifestă și în dispozițiile legale adoptate de legiuitorul din RM. De exemplu, art.386 al.2 din CPC stabilește că, o hotărâre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale, de unde rezultă că, atunci când încălcarea condițiilor

de formă nu afectează legalitatea hotărârii, nu va interveni sancțiunea nulității.

Astfel, sancțiunea nulității va interveni numai în cazul în care vătămarea produsă prin încălcarea cerințelor legale la întocmirea actului de procedură nu poate fi înlăturată decât prin desființarea actului. Ori de câte ori este posibilă înlăturarea vătămării prin alte remedii, judecătorul va dispune îndreptarea neregularităților actului de procedură, cu condiția să nu existe un text care să-i interzică îndreptarea neregularităților.

De asemenea, actul de procedură nu va fi anulat dacă până la momentul pronunțării asupra excepției de nulitate a dispărut cauza acesteia. În aplicarea acestei dispoziții legale, se pot reține următoarele situații stabilite în legislația română, când nu intervine nulitatea actului de procedură: [5, p.804]

- când partea achită taxa judiciară de timbru în cuantumul comunicat și transmite instanței dovada achitării, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării instanței, cererea de chemare în judecată nu se anulează;

- când reprezentantul care nu a fost autorizat în prealabil, potrivit dispozițiilor art. 81 alin. (1) NCPC, să facă un act de dispoziție, obține autorizarea pe parcursul procesului, nu intervine nulitatea acestui act;

- când cererea de chemare în judecată este semnată în condițiile art. 196 alin. (2) NCPC, etc.

Dacă este să facem trimitere la legislația moldovenească, am putea spune că împlinirea de către minor a vârstei de 18 ani duce la dispariția cauzei de nulitate relativă, sau prezentarea de către reprezentant al unui nou mandat prin care reprezentatul îi conferă împuternicirile prevăzute de art.81 CPC în mod expres va duce la dispariția cauzei de nulitate.

Concluzii. În genere, legiuitorul din Republica Moldova este mult mai flexibil în ceea ce privește nerespectarea condițiilor actelor de procedură, refacerea actelor de procedură fiind regula, iar nulitatea excepția. Însă, instituția actelor de procedură nu beneficiază de o re-

glementare detaliată, după modelul altor state europene, inclusiv România. Din acest motiv, apreciem că, secțiunea consacrată comunicării actelor de procedură din CPC al RM trebuie să fie precedată de un alt capitol, destinat actelor de procedură, care ar include: conceptul și categoriile actelor de procedură, condițiile de valabilitate ale actelor de procedură, elementele de conținut al actelor de procedură (instanța către care se adresează sau care emite actul, participanții la proces, obiectul actului, temeiul de drept, data și semnătura).

De asemenea, este necesară reevaluarea eficacității sancțiunilor procedurale în legislația procedurală a RM, dat fiind reglementarea sumară a acestora prin intermediul unui singur articol - 10 CPC. Considerăm necesară introducerea în CPC al RM, după Capitolul IX destinat termenelor de procedură, a unui nou capitol cu denumirea *Sancțiunile procedurale*. Acest capitol ar urma să reglementeze regimul juridic a două sancțiuni procesuale: decăderea, în cazul nerespectării termenelor de procedură și nulitatea - pentru nerespectarea condițiilor de formă și conținut al actelor de procedură.

Referitor la sancțiunea nulității considerăm că legiuitorul trebuie să includă câteva articole care ar stipula: a) noțiunea și tipurile de nulități, b) condițiile în care poate interveni sancțiunea nulității, în special, reglementându-se cerința existenței unui prejudiciu sau a unei vătămări pentru cel ce invocă nulitatea relativă; c) procedura de invocare a nulității; d) efectele nulității.

Referințe bibliografice

1. Ciobanu, V. *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I. București: Ed. Național, 1996.

2. Chiriaz, L. *Regimul juridic al nulității actelor de procedură în noul Cod de procedură civilă*. În: „Dreptul” nr.8/2011.

3. *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova*, adoptat prin Legea nr.225-XV din 30 mai 2003. M.O. din 12.06.2003, nr.111.

4. *Codul de procedură civilă al României din 1.07.2010*. Republicat în

Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 247 din 10 aprilie 2015.

5. Deleanu, I. *Tratat de procedură civilă*, vol.I. București: Universul Juridic, 2013.

6. Fodor, M. *Drept procesual civil*. București: Universul Juridic, 2014.

7. Pop, P. *Sanctiuni procedurale în procesul civil*. București: Universul Juridic, 2016.

8. Suci, Al. *Excepțiile procesuale în noul cod de procedura civilă*. București: Edit. Hamangiu 2012.

9. Tăbărcă, M. *Drept procesual civil*, vol.I. București: Universul Juridic, 2013.

10. Theohari D. N. *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, coordonat de prof. univ. dr. G. Boroș, ed. a II-a, revizuită și adăugită, vol I. București: Ed. Hamangiu, 2016.

DESPRE AUTOR /ABOUT AUTHOR

BĂCU Adelina,
doctor în drept,
conferențiar universitar
la Facultatea de Economie Generală și
Drept în cadrul
Academiei de Studii Economice
BĂCU Adelina,
doctor of laws, associate professor,
from the Faculty of General
Economy and Law of the
Academy of Economic Studies
E-mail: adelabacu@mail.ru

CZU 343.982.9:504.4.054

FACTORII CRIMINOGENI AI INFRAȚIUNII DE POLUARE A APEI

Marcel BOȘCANEANU,

doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Mihai BOȘCANEANU,

masterand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

REZUMAT

În acest articol sunt evidențiați și analizați factorii criminogeni ai infracțiunii de poluare a apei în Republica Moldova, totodată fiind reflectate tendințele și pericolul real pe care îl reprezintă problema investigată pentru societate în ansamblu și pentru fiecare cetățean în parte. Dezvoltarea, evoluția economică a societății în secolul XX a adus, pe lângă consecințe pozitive și consecințe negative. Problemele mediului rezultate din activitatea economică se rezumă la poluare. Astfel, schimbările negative care s-au produs în urma evoluției activităților economice au impulsat influența factorilor criminogeni, generând, în același timp, intensificarea masivă a fenomenului poluării apei.

Cuvinte-cheie: factori criminogeni, poluarea apei, resurse acvatice, mediul, sănătate, ape de suprafață și subterane.

INDUCING FACTORS OF THE CRIMINAL OFFENCE OF POLLUTION OF THE WATER

Marcel BOȘCANEANU

PhD student, Academy „Ștefan cel Mare” of MIA

Mihai BOȘCANEANU

master, Academy „Ștefan cel Mare” of MIA

SUMMARY

In this article are inducing factors and analysed highlight of the criminal offence of pollution of the water in the Republic of Moldova, at the same time being reflected trends and real danger posed the problem investigated for society as a whole and for the every citizen in part. The development of society, economic trends in the 20th century has brought, besides the positive consequences and negative consequences. Environmental problems resulting from economic activities are based on pollution. Thus, the negative changes that occurred as a result of the development of economic activities have boosted the influence of the factors inducing, and bring about, at the same time, the intensification of the phenomenon of water pollution.

Keywords: Inducing factors, water pollution, water resources, environment, health, surface water and groundwater.

Introducere. Problema de unde apare fenomenul criminalității este una dintre cea mai importantă preocupare a științei criminologice. Criminologia în toate timpurile de la apariție și până în prezent a acordat o atenție deosebită sistemului de cauze ce generează criminalitatea ca fenomen social, a cauzelor și condițiilor fiecărei infracțiuni în parte. Cercetarea factorilor și cauzalității criminalității este destul de importantă pentru elaborarea mă-

surilor de influență asupra acestora.

Cunoașterea cauzală vizează aflarea cauzelor și condițiilor care determină sau favorizează fenomenul criminal; cercetarea cauzală punând în evidență existența unor factori de natură diversă care acționează asupra fenomenului criminal [6, p. 33].

Cu părere de rău, la ziua de azi problema analizei criminologice a factorilor asupra infracțiunilor ecologice (poluarea apei, solului etc.)